

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag
om begränsning av utförseln av kulturföremål**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om begränsning av utförseln av kulturföremål som ersätter den gällande lagen med samma namn om begränsning av utförseln av kulturföremål.

I lagen skall bestämmas om inskränkningar i utförseln av kulturföremål. Det föreslås att lagen skall innehålla ett allmänt förbud att föra ut kulturföremål ur landet utan tillstånd samt de centrala bestämmelserna med tanke på tillståndsprövningen. Vidare skall lagen föreskriva om tillsynen av utförseln,

tillståndsmyndigheterna och temporärt förbud mot utförsel. Ytterligare skall lagen komplettera tillämpningen av bestämmelserna i rådets förordning om export av kulturföremål.

Utförselförbudet gäller i de flesta fall över 100 år gamla kulturföremål mot nuvarande 50 års gräns.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den antagits och blivit stadfäst.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	3
1. Nuläge	3
1.1. Lagstiftning och praxis	3
Lagstiftning	3
Tillståndsförfarandet	4
1.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen utomlands	5
Internationella avtal och rekommendationer	5
Europeiska gemenskapens bestämmelser om export av kulturföremål	6
Begränsningar av exporten av nationell kulturogendom inom vissa länder	7
1.3. Bedömning av nuläget	8
Allmänt	8
EG-lagstiftningen i förhållande till lagstiftningen i Finland	8
Definiering av föremål	8
Grunder för att tillstånd skall beviljas och tillståndavgifter	9
Tillståndsmyndigheter och besvärsvägar	9
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	10
2.1. Mål	10
2.2. De viktigaste förslagen	10
3. Propositionens verkningar	10
3.1. Ekonomiska verkningar	10
3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	10
3.3. Miljökonsekvenser	10
4. Beredningen av propositionen	10
5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	11
DETALJMOTIVERING	12
1. Lagförslag	12
2. Närmare bestämmelser	18
3. Ikraftträdande	18
LAGFÖRSLAG	19

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning och praxis

Lagstiftning

Begränsning av utförelsen av kulturföremål. Bestämmelser om begränsningen av utförelsen av kulturföremål finns i lagen (446/1978) och förordningen (446/1978) om begränsning av utförelsen av kulturföremål. Avgränsningen av föremål har dessutom klarlagts genom undervisningsministeriets beslut om begränsning av utförelsen av kulturföremål (504/1978). Undervisningsministeriet har med stöd av lagen också utfärdat två beslut om museiverkets rätt att överföra beslutanderätten på sig i tillståndsfrågor (16.6.1978 Nr 2829/01/74 och 25.7.1978 Nr 2820/01/74). Efter dessa beslut beslutade undervisningsministeriet ytterligare om överförande av beslutanderätt på Krigsmuseet (beslut 1.1.1994 Nr 8/660/93).

Sedan Finland anslutit sig till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet från ingången av 1994 skulle också rådets direktiv 93/71/EEG om återlämnande av kulturföremål som olagligen förts bort från en medlemsstats territorium träda i kraft i Finland. Bestämmelser om detta finns i lagen om återlämnande av kulturföremål som olagligt förts bort från en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (1276/1994). Efter att Finland anslutit sig som medlem i Europeiska unionen blev också rådets förordning (EEG) nr 92/3911 om export av kulturföremål, nedan *rådets förordning*, bindande för Finland. Till den myndighet som avses i rådets förordning bestämdes museiverket genom förordningen om ändring av förordningen om museiverket (442/1995).

De kulturföremål som avses i lagen om begränsning av utförelsen av kulturföremål är över 50 år gamla konstverk samt konstindustri- och konsthantverksprodukter, andra över 50 år gamla föremål av allmänt kulturhistoriskt värde samt föremål med anknytning till den nationella historien eller berömda personer, värdefulla manuskript samt

vetenskapligt betydelsefulla samlingar oberoende av deras ålder. Undervisningsministeriet har också meddelat anvisningar om vilka kategorier av föremål som skall anses ha allmänt kulturhistoriskt värde.

Kulturföremål får inte föras ut ur landet utan tillstånd. Kulturföremål med utländskt ursprung omfattas likväl inte av utförelsförbudet, om de inte under de senaste 70 åren funnits i landet i minst 50 år.

Tillståndsmyndigheter är museiverket och med stöd av ett beslut av undervisningsministeriet och delegering av museiverket statens konstmuseum, riksarkivet och landsarkiven, Krigsmuseet samt vissa kommunala museer. De andra myndigheternas tillståndsbeslut skall underställas museiverket om de har förkastat en tillståndsansökan. Museiverkets beslut kan överklagas hos statsrådet. Tullmyndigheterna övervakar att utförelsförbudet iakttas.

Tillstånd till utförelse får inte beviljas om kvarhållande av föremålet i landet är viktigt ur konstnärlig, vetenskaplig eller historisk eller annars ur kulturhistorisk synvinkel. Har föremålets ägare viktiga personliga skäl för utförelse eller föreligger annars särskilda skäl, kan tillstånd även i dessa fall beviljas. Tillstånd skall likväl beviljas om föremålet hör till hemlösöret för en person som flyttar utomlands, om en utomlands bosatt person fått föremålet i arv eller genom avvittring eller om den som tillståndet gäller förbinder sig att inom utsatt tid återföra föremålet till landet. Ett utförelsetillstånd är i kraft två år.

I förordningen om begränsning av utförelsen av kulturföremål finns närmare bestämmelser bl.a. om ansökan om utförelsetillstånd.

Annan lagstiftning. Skyddet av kulturarvet tillsammans med miljöskyddet hör enligt 14 a § regeringsformen till var och en. De kulturhistoriska värden som ansluter sig till föremål är en del av detta skydd av kulturarvet. Att kulturarvsskyddet lyfts fram som en del av de grundläggande friheterna och rättigheterna understryker bl.a. att de begränsningar som de facto riktar sig mot att föremål sätts i omlopp inte nödvändigtvis strider mot grundlagsskyddet av egendom, om in-

skränkningarna annars är motiverade i syfte att skydda kulturarvet.

Enligt 16 och 17 § lagen om fornminnen (295/1963) skall den som hittar ett över 100 år gammalt föremål vars ägare inte är känd skicka det till museiverket med uppgifter om fyndet. Museiverket har rätt att lösa in föremålet. Föremål som har samband med kända fasta fornlämningar och vrak tillfaller likväl utan lösen staten. Lösa fornföremål har också omfattats av utförselförbudet. Även i framtiden är det meningen att det skall behövas tillstånd för att få föra ut dylika föremål ur landet oberoende av om föremålen eventuellt erbjudits museiverket och detta inte har använt sin inlösningsrätt. Fast inlösningsrätten inte använts, är det ingen grund för att föremålet fritt skulle få föras ut ur Finland. Utförselförbudet är nödvändigt bl.a. med tanke på övervakningen.

Enligt 14 kap. 5 § kyrkolagen (1054/1993) är också den fasta inredningen, målningarna och konstverken i skyddade kyrkor skyddade. Enligt 23 kap. 6 § kyrkoordningen (1055/1993) får handlingar som ingår i församlingens arkiv eller församlingen tillhöriga fornföremål eller värdeföremål inte försälas eller på annat sätt överlåtas utan domkapitlets tillstånd. Överlåtelser kan också inskränkas av föremålets gåvokaraktär. Vissa föremål har överlåts till församlingen till dess disposition och överlåtelserna åtföljs av ett villkor om hur föremålet får disponeras. Sådana gåvor av s.k. fideikommissnatur gör det t.ex. omöjligt att föra föremålet ut ur landet. Enligt 68 § lagen om ortodoxa kyrkosamfundet (521/1969) skall församlingsfullmäktiges beslut om försäljning eller annan överlåtelse av sådant lösöre, som är avsett för kyrkligt ändamål eller annars nära ansluter sig till församlingsverksamheten inte verkställas, om inte kyrkostyrelsen givit sitt tillstånd därtill. De föremål som avses ovan och även andra kyrkliga föremål omfattas av tillståndsförfarandet vid utförsel.

Byggnadsskyddsslagen (60/1985) innehåller bestämmelser om skyddet av byggnader och deras fasta inredning. Från en skyddad byggnad kan delar eller fast inredning inte lösgöras utan att skyddet äventyras. Utförsel av sådana föremål ur landet har krävt tillstånd. Motsvarande praxis avses bli bibehållen.

I arkivlagen (831/1994) finns bestämmelser om de offentliga arkivens och myndigheternas skyldighet att bilda arkiv och om

utgallring av handlingar. Enligt lagen kan också privata arkiv övertas för att förvaras och vårdas av arkivverket eller något annat arkiv som avses i arkivlagen. Enligt lagens 19 § kan arkivverket inlösa arkiv eller därtill hörande handlingar i privat ägo, om materialet med tanke på den vetenskapliga forskningen eller annars är av betydelse. Materialet kan också omedelbart överföras från privat ägo för förvaring. I praktiken regleras arkiven hos de arkivbildare som avses i lagens 1 § mycket noggrant och sådana arkiv får inte föras ut ur Finland.

Enligt förordningen angående handel i öppen butik med begagnade varor samt skrot och lump (218/1941) krävs tillstånd av länsstyrelsen för idkande av yrkesmässig handel med gamla varor. En affärsidkare är bl.a. skyldig att vid behov kräva en utredning av föremålets ursprung och att föra affärsbok. Polisen övervakar dylik verksamhet. Riksdagen behandlar som bäst en regeringsproposition med förslag till lag om upphävande av 3 § 21 punkten lagen angående rättighet att idka näring (RP 81/1998 rd). Propositionen avser att upphäva tillståndsplikten för handel i öppen butik med begagnade varor samt med skrot och lump.

Till landskapet Ålands lagstiftningsberörighet hör enligt 18 § 11 punkten självstyrelselagen för Åland (1144/1991) skydd av kulturföremål i landskapet. Landskapslagen om skydd för kulturhistoriskt värdefulla föremål (58/1986) påminner till sin uppbyggnad om motsvarande lag i riket. Landskapslagen gäller utförseln av föremål från landskapet, också till det övriga Finland. Med kulturföremål avses i lagen över 50 år gamla konstverk och konsthantverks- och konstindustriprodukter, över 50 år gamla föremål enligt en exempelförteckning med 40 punkter samt oberoende av ålder föremål och manuskript om de har anknytning till den åländska historien eller bemärkta personer. Om föremålet emellertid inte är av åländskt ursprung är åldersgränsen 70 år.

Tillståndsförfarandet

Tillstånd att föra ut kulturföremål ur landet beviljas av museiverket eller den tillståndsmyndighet som museiverket genom undervisningsministeriets beslut till vissa delar överfört sin beslutanderätt till i utförselärenden. Dessa tillståndsmyndigheter är statens konstmuseum, riksarkivet, landsarki-

ven, Krigsmuseet, Österbottens museum (Vasa), Jakobstads stadsmuseum, Åbo land- skapsmuseum, K.H. Renlunds museum (Kar- leby), Norra Österbottens museum (Uleå- borg), Satakunta museum (Björneborg) och Torneådalens museum (Torneå).

För utförelsen skall tillståndsmyndigheten skickas en ansökan om utförelsetillstånd som skall vara undertecknad av den sökande eller dennes företrädare. Till ansökan bifogas ett fotografi av föremålet eller kategorin av föremål i tre kopior. Utförelsetillståndet som försetts med ett fotografi visas och lämnas i samband med utförelsen till tullmyndigheterna. Ett utförelsetillstånd är i kraft högst två år.

Museiverket för bok över alla beslut som meddelats. Nekande beslut av andra till- ståndsmyndigheter kommer till museiverket för fastställelse. Beslut om att utförelsetill- stånd nekats kan överklagas hos statsrådet.

Det är tullmyndigheterna som övervakar att lagen om begränsning av utförelsen av kulturföremål iakttas. Den blankett som skall användas vid utförelse av nationell kulture- gendom förnyades 1995 när gemenskapens regelverk om export av kulturföremål hade trätt i kraft. Utförelsetillståndet för ett kultur- föremål skall visas i tullen också i samband med förflyttning till en annan medlemsstat.

De som arrangerar antik- och konstauktion- er har informerats om det tillståndsförfaran- de som krävs vid utförelse av kulturföremål. I konstauktionernas tryckta kataloger finns för det mesta en notis om att utförelse av över 50 år gamla kulturföremål kräver tillstånd. Handelsmän som yrkesmässigt handlar med be- gagnade varor är skyldiga att föra en s.k. affärsbok som visar vem som sålt föremålet och köpesumman. Också privata samlare, antikaffärer och konstgallerier har informer- ats om vilka begränsningar som gäller ut- förelsen av kulturföremål.

Lagen om begränsning av utförelsen av kul- turföremål trädde i kraft år 1978. Under den tid lagen varit gällande har ca 120–170 an- sökningar om utförelsetillstånd behandlats per år. Enskilda ansökningar har kunnat omfatta ett flertal föremål, i synnerhet då det varit frågan om utomlandsflyttning. Åren 1978–1998 behandlade museiverket ca 2 400 ansökningar, de andra tillståndsmyndig- heterna omkring 1900. Tillståndsbesluten har gällt ca 315 000 föremål. Av dem är ca 289 200 militärvapen och ammunition. Sedan lagen trädde i kraft har 53 tillstånd nekats

och de har gällt 400 kulturföremål. De av- slagna ansökningarna har gällt bl.a. bilar, fartyg, prydnadsföremål, konstverk, möbler och utmärkelseecken.

Merparten av alla behandlade ansökningar om utförelsetillstånd har gällt flyttningar utomlands eller arv till utomlands bosatta personer. Dessa fall, där tillstånd alltid skall beviljas, har utgjort nästan 90 procent av alla behandlade ansökningar.

Situationen håller likväl på att förändras. Sedan 1993 har det totala antalet ansökning- ar fortsatt att sjunka samtidigt som ansök- ningarna om kommersiell utförelse av kultur- föremål har ökat avsevärt. Åren 1995 och 1996 var den kommersiella utförelsens andel över 50 procent av alla behandlade ansök- ningar. Sedan ingången av 1994 har en till- ståndsavgift tagits ut för behandlingen av tillståndsansökningarna.

Det har funnits bara en sådan tillstånds- sökning som avses i rådets förordning. Till- ståndet beviljades.

1.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen utomlands

Internationella avtal och rekommendationer

Generalförsamlingen för Förenta Nationer- nas organisation för utbildning, vetenskap och kultur (UNESCO) slöt 1970 en konven- tion om förbud mot och förebyggande av olovlig import, export och överlåtande av äganderätt beträffande kulturegendom. Det huvudsakliga innehållet i konventionen gäl- ler frågan hur det internationella samarbetet för att skydda kulturendomen skall ordnas. Avsikten med samarbetet är att det å ena sidan skall skydda sådan kulturegendom i respektive stat som klassificerats som kul- turarv från olovlig utförelse till utlandet och å andra sidan med staternas gemensamma åt- gårderna spåra och återföra till ursprungslandet kulturegendom som olovligt utförts. UNESCO:s konvention är allmänt hållen till den del som rör återlämnande av kulturföre- mål. Finland har inte ännu ratifierat konven- tionen. En regeringsproposition med förslag till godkännande av konventionen av avlätits till riksdagen såsom nämns i avsnitt 5.

UNESCO-konventionen kompletteras av Unidroit-konventionen från 1995 om stulna eller olagligt utförda kulturföremål. Denna konvention innehåller detaljerade bestä- melser om återlämnande av stulna eller olag-

ligt utförda kulturföremål. Den som innehar ett stulet eller olovligt utfört kulturföremål och då föremålet erhållits handlat i god tro, har rätt till en skälig ersättning om föremålet återlämnas. Konventionen innehåller tidsfrister för framställningar om krav eller begäran om återlämnande. Konventionen innehåller också detaljerade bestämmelser om hur återlämnandet skall ske och om den behöriga myndighetens uppgifter. En regeringsproposition med förslag till godkännande också av denna konvention har avgetts till riksdagen såsom nämns i avsnitt 5.

I UNESCO-kretsar ingicks 1954 också en konvention om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt och ett protokoll upprättades i anslutning till detta (FördrS 93/1994; Haagkonventionen) och i Europarådskretsar ingicks 1992 en reviderad europeisk konvention om skydd för det arkeologiska arvet (FördrS 26/1995; Maltafördraget). Enligt Haagkonventionen skall de länder som anslutit sig förteckna sina värdefulla minnesmärken och platser där lös egendom förvaras. Dessa objekt får om ett eventuellt fiendeland fått vetskap om dem inte skadas och föremål får inte bortföras, inte heller får sådana platser användas som militärbaser. Skall i mån av möjlighet stödja de behöriga nationella myndigheterna i det ockuparade landet för att trygga och bevara landets kulturegendom. UNESCO ansvarar för ett internationellt register över kulturegendom som skall skyddas. Enligt Maltafördraget förbinder sig de fördragsslutande staterna bl.a. att meddela myndigheterna om ett föremåls ursprungsland när det är uppenbart att olovligt utförda föremål är i omlopp. Maltafördraget trädde internationellt i kraft år 1995.

UNESCO har dessutom utfärdat olika rekommendationer, såsom rekommendationen om sätt att förbjuda och hindra olaglig export, import och ägarbyten beträffande kulturegendom (1964), rekommendationen om internationell export och import av kulturegendom (1976) och rekommendationen om skydd av lös kulturegendom. Också Europarådet har utfärdat egna rekommendationer om skydd och vård av det arkeologiska och det arkitektoniska arvet liksom det internationella kulturminnesmärksrådet ICOSMOS utanför regeringssamarbetet. Rekommendationerna syftar närmast till att utveckla lagstiftningen och harmonisera praxis.

Europeiska gemenskapens bestämmelser om export av kulturföremål

Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen (Romfördraget) förutsätter fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital. Artikel 36 i fördraget tillåter likväl sådana förbud och begränsningar i medlemsstaterna som är nödvändiga för att konstnärliga, historiska och nationella skatter skall kunna skyddas. Den nationella lagstiftningen om begränsning av utförseln av kulturföremål gäller också inom Europeiska gemenskapen. Utöver detta regleras exporten till länder utanför Europeiska gemenskapens tullområde av två förordningar som Europeiska gemenskapen utfärdat och som gäller export av kulturföremål oberoende av föremålets ursprung eller syftet med exporten. Enligt rådets förordning och kommissionens förordning (EEG) nr 752/93 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EEG) nr 3911/92 om export av kulturföremål, förutsätter export av kulturföremål till s.k. tredje land i vissa fall en särskild exportlicens.

De kategorier av kulturföremål som kräver exportlicens som avses i rådets förordning anges i en bilaga till förordningen. De värdegränser som tillämpas på kulturföremålskategorierna anges i ecu och motsvarar i finska mark värden mellan 0 och 900 000. Värdegränserna kan vid behov ändras på kommissionens beslut. Huruvida de värdemässiga villkoren eventuellt är uppfyllda bedöms då en ansökan om exportlicens görs. På kulturföremål som inte överskrider värdegränsen i förteckningen i rådets förordning tillämpas det nationella tillståndsförfarandet vid utförsel av kulturföremål, om villkoren i lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål uppfylls.

En ansökan om exportlicens som avses i rådets förordning görs på en blankett vars innehåll och form bestäms i kommissionens förordning. En exportlicens är giltig inom hela gemenskapen i högst 12 månader. Licensen söks i det land där föremålet finns varaktigt. Tillståndsmyndigheten kan då den beviljar en temporär exportlicens bestämma när kulturföremålet skall vara tillbaka i den licensbeviljande staten.

Begränsningar av exporten av nationell kulturegendom inom vissa länder

Allmänt. Parallellt med gemenskapens ge-

mensamma bestämmelser om export av kulturföremål har medlemsstaterna i Europeiska unionen egna metoder att skydda den nationella kulturen. Lagarna om begränsning av export av nationell kulturogendom grundar sig i vissa länder på lagstiftning som är några årtionden gammal. Fram för allt i de västeuropeiska länderna har den nationella lagstiftningen justerats beträffande föremåls ekonomiska värde i samband med att gemenskapens bestämmelser har trätt i kraft.

Gemensamt för den nationella lagstiftningen är den bakomliggande principen enligt vilken varje stat själv enligt sin egen historia och kulturella bakgrund definierar den kulturogendom som den anser värdefull och värd att skydda. Hur kulturogendom definieras baserar sig på förteckningar över kulturogendom som skall skyddas eller så sker bestämningen av nationalegendomen från fall till fall. Åldersgränsen är antingen fast eller glidande. För export av kulturföremål som definierats som värdefulla krävs exportlicens.

I flera länder föranleder avslag på exporttillstånd inlösningskonsekvenser. För inlösnings till gängse pris av föremål som omfattas av exportförbud till staten eller offentliga samlingar har satts en tidsfrist inom vilken ärendet skall ordnas. Att ordna anslag som får användas för inlösnings av föremål som omfattas av exportförbudet har i de flesta länder visat sig besvärligt.

Sverige. De svenska bestämmelserna om begränsning av utförseln av kulturföremål ingår i lagen om kulturminnen (SFS 1988:950). Utförsel av lösa kulturföremål kräver tillstånd.

I den gällande lagen har tillståndsplikten indelats enligt föremåls ursprung och ekonomiska värde. Tillstånd för utförsel krävs för alla skrifter, kartor och bilder som tryckts före år 1600, handskrifter på pergament eller papper, i Sverige framställda över 100 år gamla föremål såsom möbler, musikinstrument, signerade fajanser och vapen, över 100 år gamla föremål med ett värde över 50 000 kronor såsom målningar, skulpturer, keramikföremål, ljuskronor, tapeter, föremål av guld, silver och brons med undantag av mynt och medaljer, över 50 år gamla föremål med ett värde över 2 000 kronor såsom samiska föremål, noter, brev, dagböcker, handritade kartor och tekniska modeller. Utländska kulturföremål skall ha funnits i Sverige före år 1840 och vara vär-

da över 50 000 kronor.

Ett förslag till ändring av denna lagstiftning har lagts fram (SOU 1995:128). Enligt förslaget är det meningen att förteckningen över föremål skall närmas rådets förordning. Avsikten är att göra en noggrannare gradering av värdegränserna i de olika kategorierna av föremål.

Ryssland. Syftet med den ryska lagen från 1993 om utförsel av kulturföremål är att skydda det ryska kulturarvet på samma sätt som motsvarande lagar i andra länder. Dessutom gäller lagen återlämnande av föremål som olagligt har förts in i Ryssland från en annan stat. Lagen tillämpas tillsammans med de ryska tull- och gränsbestämmelserna.

Lagen gäller sådana kulturföremål som definieras i den oberoende av vem som äger föremålen. Föremålen skall ha framställts av ryska medborgare eller om framställaren inte är rysk, i Ryssland. Ett föremål omfattas av lagen också om det har hittats på ryskt territorium. Också alla arkeologiska föremål, etnografiska föremål och föremål med vetenskapligt värde hör till lagens tillämpningsområde. Ytterligare sägs det i lagen att alla kulturföremål som erhållits genom frivilligt byte och föremål som härstammar från en annan kultur och lagligt införts i landet omfattas av lagen. Lagen delar in kulturföremålen i 18 olika kategorier. Särskilt anges att lagen inte tillämpas på souvenirer eller massprodukter.

Utförsel av vissa föremål är helt förbjuden. Dylika särskilt bestämda föremål är föremål som är historiskt, konstnärligt eller vetenskapligt eller annars med tanke på kulturen värdefulla oberoende av ålder. Inte heller får särskilt registrerade föremål föras ut ur landet, liksom inte föremål i statliga eller kommunala museer, bibliotek eller arkiv. Vidare gäller utförsel förbud för alla över 100 år gamla kulturföremål av värde. Tillstånd till utförsel kan normalt fås endast om utförseln är temporär såsom utställningslån och konservering av något föremål. Privatpersoner kan få tillstånd att föra ut familjeminnen som de har i sin ägo. Enskilda kan också få tillstånd att föra ut föremål som omfattas av exportförbud. Ett villkor är likväl att föremålet dokumenteras i ett museum, arkiv eller bibliotek. Tillverkaren av ett föremål har också rätt att föra föremålet ut ur landet. Om tillstånd till utförsel inte beviljas, har staten rätt att lösa in föremålet, och om inlösningsrätten inte används inom

utsatt tid kan föremålet föras ut.

Estland. I Estland trädde lagstiftningen om utförelse av kulturföremål i kraft 1992 (EV Kulttuuriministeriumi 8.3.1992 määreusega nro 1). Lagen ändrades 1994. Systemets huvudprinciper är desamma som i Finland. För utförelse av föremål av historisk, konstnärlig, kulturhistorisk eller vetenskaplig betydelse krävs tillstånd.

De föremål som kräver tillstånd för export anges i en förteckning i en bilaga till bestämmelserna. Utförelsetillstånd behövs för föremål som är tillverkade före 1950. Böcker, kalendrar och tidningar kräver tillstånd om de har tillverkats före 1945. På vissa objekt tillämpas inga åldersgränser.

Hur tillståndsförfarandet går till i praktiken motsvarar i hög grad finländsk praxis.

En ändring av lagen är under beredning.

1.3. Bedömning av nuläget

Allmänt

Allmänt bedömt kan den gällande lagen om begränsning av utförelsen av kulturföremål inte anses vara tillräckligt känd bland den breda allmänheten. Det har också varit svårt att övervaka lagen. Tullmyndigheternas övervakning begränsas å andra sidan av att granskningar inte får riktas mot åtgärder inom den inre marknaden annat än i undantagsfall. Lagens existens har ändå en viktig betydelse som sådan med tanke på allmänpreventionen.

EG-lagstiftningen i förhållande till lagstiftningen i Finland

Förhållandet mellan den gällande lagen och rådets förordning är oklart och svårtillgängligt för medborgarna. Tillstånd enligt rådets förordning krävs närmast för föremål som är ekonomiskt extra värdefulla, kvantitativt sett inte så många i Finland. Främst är det fråga om konstföremål. I syfte att påminna om förordningens existens är det viktigt att den nämns i samband med den nationella lagen i Finland.

Till den myndighet som avses i rådets förordning har museiverket förordnats i förordningen om museiverket (119/1992). Bestämmelsen finns i förvaltningsbestämmelsen och inte i samband med den materiella lagen och

är sålunda svår att hitta. Förutom att den föreskriver att tillståndsmyndighetsuppgiften bestäms förutsätter rådets förordning att det bestäms om straff för brott mot förordningen och att det ordnas möjlighet att överklaga ett tillståndsbeslut. Formuleringen i förordningen om museiverket är dessutom inexact, eftersom det där förutsätts att myndighetens tillståndsmyndighetsuppgift bestäms på något annat ställe i lagstiftningen, fast det inte är möjligt att göra så till följd av att rådets förordning skall vara direkt tillämpbar.

Förhållandet mellan lagen om återlämnande av kulturföremål som olagligt förts bort från en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och lagen om begränsning av utförelsen av kulturföremål är vad utgångspunkten beträffar helt klar. Den förstnämnda lagen gäller sådana situationer då ett kulturföremål som olagligt har förts in i Finland från någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller ett föremål som olagligt förts ut från Finland till en annan stat ombeds bli återlämnat hit. Justitieministeriet är den myndighet som anhängiggör återlämnanden av föremål som olovligt förts ut ur Finland i den andra medlemsstaten.

Definiering av föremål

Definitionen på kulturföremål i den gällande lagen är mycket vag. Enligt lagens 2 § omfattas över 50 år gamla konstverk samt konstindustri- och konsthantverksprodukter samt alla andra över 50 år gamla föremål med kulturhistoriskt värde av utförelseförbud tills tillstånd för utförelse har erhållits. Utöver detta omfattas föremål som anknyter till den nationella historien eller bemärkta personer, värdefulla manuskript samt samlingar med vetenskaplig betydelse av exportförbudet oberoende av ålder. I undervisningsministeriets beslut om begränsning av utförelsen av kulturföremål anges de föremål som har allmänt kulturhistoriskt värde. I beslutet indelas föremålen i 25 olika kategorier. Beslutet har kompletterats år 1985 bl.a. genom ett tillägg av undergruppen transportmedel samt pris i idrottstävlingar.

Genom att bestämma en omfattande tillståndsplikt avsåg man få till stånd ett system som gör en täckande kontroll av utförelsen av föremål med kulturhistoriskt värde möjlig. Av den glidande tidsgränsen följer att ex-

portförbudet hela tiden börjar omfatta allt yngre objekt.

I undervisningsministeriets beslut har, till en del med avvikelser från lagens huvudregel, också bestämts fasta tidsgränser för tillståndsplikten för vissa kategorier av föremål. Sedlar skall vara av den typ som framställdes före år 1900 och frimärken skall vara tryckta före år 1860.

Grunder för att tillstånd skall beviljas och tillståndsavgifter

Enligt 4 § 2 mom. gällande lag kan tillstånd inte beviljas om det ur konstnärlig, vetenskaplig, historisk eller kulturhistorisk synpunkt är viktigt att ett föremål hålls kvar i landet. Tillstånd kan likväl också då beviljas föremålets ägare på grund av viktiga personliga omständigheter eller om andra särskilda skäl föreligger. Tillstånd skall också alltid beviljas om föremålet tillhör lösöret hos en person som flyttar utomlands, om en utomlands bosatt person fått föremålet i arv eller genom avvittring eller den som får tillståndet förbinder sig att föra föremålet tillbaka till landet inom den utsatta tidsfristen. Även om tillstånd måste beviljas, har tillståndsplikten ändå ansetts viktigt med tanke på övervakningen av lagen.

Grunderna för att tillstånd skall beviljas är mycket vaga och ger genom ändamålsenlighetsprövningen tillståndsmyndigheten möjligheter att vid behov avslå en ansökan om tillstånd. Det relativt låga antalet avslagna ansökningar visar likväl att avslagspraktiken har varit synnerligen konsekvent och de facto inskränkt sig till enbart kulturhistoriskt värdefulla föremål. Om grunderna för tillståndsprövningen får en exaktare utformning i lagen klarlägger det myndighetsprövningen.

Tillståndsavgifterna har grundat sig på undervisningsministeriets beslut om avgiftsbelagda prestationer vid museiverket (1243/1996). Enligt beslutet är tillståndsavgiften för ett tillstånd 200 mk. Avgiften kan bli ganska stor t.ex. i samband med en flyttning ur landet då tillstånd alltid skall beviljas.

Tillståndsmyndigheter och besvärsvägar

Enligt 4 § 1 mom. gällande lag kan undervisningsministeriet ge museiverket tillstånd att delegera tillståndsmyndighetsuppgifter till

någon annan myndighet. Tillståndsmyndighetsuppgifterna har för institutionssektorns del överförts till statens konstmuseum, arkivverket, Krigsmuseet, Åbo landskapsmuseum, Österbottens museum, Satakunta museum, Jakobstads stadsmuseum, Torneådalens landskapsmuseum, Nordösterbottens museum samt K.H. Renlunds museum. Delegeringarna har grundat sig på att det inom vissa kommunala museers geografiska område finns gränsovergångsställen och utförelsen av föremål är stor. Det har då varit motiverat att övervakningen av exportförbudet har överförts till den lokala nivån. Att statens konstmuseum och Krigsmuseet är tillståndsmyndigheter grundar sig på att det är frågan om specialobjekt och det är naturligt att dessa myndigheter övervakar dem.

Ett sådant beslut av en annan tillståndsmyndighet som innebär avslag på en tillståndsansökan skall underställas museiverket och besvär kan anföras först över museiverkets beslut. Enligt lagens 8 § kan museiverkets beslut överklagas hos statsrådet i form av förvaltningsbesvär. Möjligheten att överklaga enligt lagens 8 § hos statsrådet förutsätter att ansökningen har avslagits. Om tillståndsmyndigheten avstått från att undersöka en ansökan har det varit möjligt att överklaga hos högsta förvaltningsdomstolen enligt huvudregeln i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Nekande tillståndsbeslut har överklagats fem gånger medan lagen varit i kraft. Statsrådet har i ett fall upphävt museiverkets beslut och beviljat utförelsetillstånd.

Genom förfarandet med underställning har man kunnat övervaka att tillståndspraktiken varit enhetlig. Å andra sidan skulle besvär över en kommunal myndighets beslut direkt hos statsrådet uppenbarligen ha varit oändamålsenligt med tanke på besvärssystemet, och man har alltså genom förfarandet med underställning kunnat centralisera behandlingen av besvaren. Eftersom antalet avslagna ansökningar har varit mycket litet, har systemet med underställning åtminstone inte med tanke på de sökandes rättsskydd varit till nämnvärd nytta.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Mål

Syftet med propositionen är att förtydliga gällande lagstiftning och modernisera den.

Propositionen syftar också till att det mer exakt än för tillfället på lagnivå bestäms om grunderna för beviljande av tillstånd och om tillståndsprövningen.

2.2. De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att lagens förhållande till EG-lagstiftningen förtydligas genom att det i lagen tas in en hänvisning till rådets förordning.

Om tillstånd till utförelse av ett föremål samtidigt förutsätts på basis av rådets förordning och den finska nationella lagen, föreslås att endast ett tillstånd skall beviljas. Lagen innehåller bestämmelser också om tillståndsmyndigheten enligt rådets förordning och en hänvisningsbestämmelse om straff.

Enligt förslaget ändras tillståndsplikten avsevärt jämfört med den tidigare lagen. Huvudregeln är att ett föremål skall vara över 100 år gammalt. Utförelse av böcker och kartor skall inte förutsätta tillstånd om boken eller kartan är tryckt efter år 1800. Utförelse av enstaka mynt eller frimärken skall i regel inte kräva tillstånd, om det inte är frågan om en samling eller anknytning till en nationellt bemärkt person. Tillståndsplikten definieras direkt genom en på lagnivå angiven indelning av föremålen i kategorier. Prövningsgrunderna för tillstånd skall preciseras jämfört med de gällande bestämmelserna. I gällande lag har prövningsgrunderna inte specificerats på lagnivå.

Övervakningsmetoderna utökas med ett s.k. temporärt utförelseförbud närmast i samband med offentlig försäljning. Ett temporärt förbud är i kraft tills ett ordinarie tillstånd för utförelse av föremålet har sökts. Tillsynsmyndigheterna skall också ges rätt att undersöka föremål i samband med offentlig försäljning t.ex. för att utrona om föremålet kräver utförelsetillstånd. Tullmyndigheterna skall allt jämt kunna råda den som vill föra ut ett föremål ur landet att ansöka om tillstånd, om tillståndsbehovet är oklart.

Arkiven hos de arkivbildare som avses i arkivlagen är nogt reglerade och det är därför inte nödvändigt att den lagstiftning som begränsar utförelsen av kulturföremål utsträcks att gälla offentliga arkiv.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen har inte betydande ekonomiska verkningar.

3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Propositionen varken ändrar tillståndsmyndighetsorganisationen eller på annat sätt ökar myndigheternas uppgifter. Behov av nya personresurser finns inte på grund av ändringarna. Den ändrade besvärsvägen föranleder inte heller någon ökning av antalet ärenden i länsrätterna, eftersom antalet besvär inte kan tänkas öka på grund av den nya lagen.

3.3. Miljökonsekvenser

Lagen har inte några egentliga miljökonsekvenser.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen bygger på en promemoria (promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper 15:1997) av kulturföremål och utförelsearbetsgruppen som tillsattes av undervisningsministeriet. I arbetsgruppen har funnits företrädare för undervisningsministeriet, museiverket, riksarkivet, statens konstmuseum, Helsingfors universitets bibliotek och tullstyrelsen.

Skriftliga utlåtanden om arbetsgruppens promemoria har lämnats av utrikesministeriet, justitieministeriet, museiverket, statens konstmuseum, riksarkivet, tullstyrelsen, Helsingfors universitets bibliotek, Finlands museiförbund, de museer som beviljar utförelsetillstånd, Postmuseet, Suomen Antikvaariset kirjakauppiat ry och Suomen antikvariaattiyhdistys ry.

Propositionen har i fortsättningen beretts som tjänsteuppdrag vid undervisningsministeriet.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Avsikten är att samtidigt med denna pro-

position till Riksdagen avlåta en regeringsproposition med förslag till godkännande av vissa bestämmelser i konventionen om förbud mot och förhindrande av olovlig import, export och överföring av äganderätt avseende kulturegendom och i Unidroit-konven-

tionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål. Den propositionen och den här propositionen har likvärdigt utarbetats så att de kan behandlas och de lagar som föreslås i dem träda i kraft oberoende av varandra.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1 §. *Lagens syfte.* Regleringen av den nationella kulturegendomens rörlighet utgör en betydelsefull del av skyddet och bevarandet av den nationella kulturegendomen. Det anses viktigt att kulturegendomen bevaras i det land där den varit delaktig i den kulturella utvecklingen bl.a. därför att ett kulturföremål bevarar sitt fulla värde endast i sina ursprungliga sammanhang. De flesta stater har betraktat det som nödvändigt att genom inre åtgärder begränsa och reglera utförseln av sin kulturegendom. Syftet med den nationella lagstiftningen är att ge ramar för under vilka villkor kulturegendomen kan vara i lagligt omlopp.

Då det internationella utbytet av kulturegendom i sig bör anses godtagbart, finns det inte anledning att totalt förbjuda utförseln av värdefull kulturegendom. Lagen avser reglera utförseln av kulturegendom så att den sker under tillsyn genom att det för utförsel av i lagen närmare definierade kulturföremål med vetenskapligt, konstnärligt och kulturhistoriskt värde krävs tillstånd.

2 §. *Tillämpningsområde.* Enligt förslaget skall lagen tillämpas på utförsel av föremål utanför Finlands gränser. Eftersom Europeiska gemenskapen bildar ett område med enhetlig inre marknad, fastslås det i denna paragraf särskilt att lagen gäller varuleveranser till andra medlemsstater i gemenskapen och export utanför gemenskapens territorium.

Lagen skall i första hand tillämpas på föremål som är framställda i Finland. Om ett föremål är gjort utomlands föreslås att det skall ha varit i Finland minst 50 år under de senaste 100 åren. Genom detta vill man framhålla att ett föremål skall ha tillräcklig anknytning till den finländska kulturen. I vissa fall kan föremålet vara förknippat med

historiska värden som speciellt gäller Finland och därför saknar det betydelse hur länge föremålet varit i landet. Dylika föremål kan vara särskilt böcker, brev och olika arkivmaterial som med tanke på Finlands historia rör viktiga händelser eller som annars är viktiga gamla källor för historieforskningen i Finland.

Lagen skall inte syfta till att hindra utförseln av sådana föremål som den som för ut föremålet själv har framställt. Om detta intas en särskild undantagsbestämmelse i 3 mom. I momentet jämföras en planerare som har skapat modellen till föremålet eller upphovsmannen till en skiss med framställaren. Sålunda kan exempelvis den som planerat ett konstindustriellt verk föra originalföremålet ut ur landet utan utförseltillstånd. Avsikten med momentet är att på detta sätt göra ett öppet undantag för sådana grupper vars rätt till föremålet är upphovsrättsligt skyddad.

3 §. *Europeiska gemenskapens lagstiftning.* Rådets förordning reglerar exporten av kulturföremål till länder utanför gemenskapens territorium. Förordningen förutsätter att man på det nationella planet bestämmer bl.a. om de utförselbegränsningar på basis av vilka en medlemsstat kan förbjuda att ett föremål förs utanför gemenskapens territorium. Syftet med exportlicensförfarandet enligt dessa bestämmelser är å ena sidan att bevara det nationella kulturarvet, å andra sidan att skydda det europeiska kulturarvet.

Begränsningen av utförseln av kulturföremål på nationella grunder hör enligt artikel 36 i Romfördraget till medlemsstaternas befogenheter.

Rådets förordning tillämpas på export av kulturföremål från Europeiska gemenskapens territorium till tredje land. Export av kulturföremål till länder utanför gemenskapens tullområde är tillståndspliktig på det sätt

som närmare föreskrivs i förordningen. Efter att Finland anslöt sig som medlem i Europeiska unionen tillämpas också rådets förordning i Finland.

Systemet enligt rådets förordning är uppbyggt så att exporten av vissa kategorier av föremål enligt bestämmelserna är tillståndspliktig. Dessa föremålskategorier kan avvika från definitionerna i medlemsstaternas nationella författningar. Tillstånd kan enligt artikel 2.2 nekas om utförseltillstånd skall nekans enligt den nationella lagstiftningen i föremålets ursprungsland. För att klarlägga detta skall den behöriga myndigheten då den prövar tillståndet ta kontakt med de behöriga myndigheterna i föremålets ursprungsstat.

Rådets förordning gäller export av sådana kulturföremål av ett visst ekonomiskt värde som anges i bilagan till förordningen till länder utanför gemenskapens territorium. Den nationella lagen tillämpas på leveranser av föremålskategorier som definieras i lagen till gemenskapsländer och på export till länder utanför gemenskapens territorium.

Harmoniseringen av begränsningssystemet i denna lag och i rådets förordning görs så att de båda tillstånden avgörs på samma gång genom ett enda beslut så som lagens 6 § och förordningen föreskriver. På utförseln av kulturföremål tillämpas samtidigt rådets förordning, givetvis under förutsättning att föremålet är angivet i bilagan till rådets förordning.

Skyddet av det nationella kulturarvet omfattas också av rådets direktiv om återlämnande av kulturföremål som olagligen förts bort från en medlemsstats territorium. Enligt direktivet skall kulturföremål som förts bort från en medlemsstat till en annan kunna återlämnas i enlighet med det förfarande som föreskrivs i direktivet. I förslaget till lag om utförseln av kulturföremål tas likväl inte in bestämmelser som gäller detta direktiv, utan lagen om återlämnande av kulturföremål som olagligt förts bort från en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet föreslås alltjämt bli gällande. Lagen utfärdades som en implementering av direktivet.

4 §. *Föremål som kräver utförseltillstånd.* Terminologin i lagen skiljer sig från gällande lag på så sätt att termen utförsel förbud inte används. Enligt lagen förutsätts tillstånd för utförseln av ett föremål.

I paragrafen ges en förteckning över kategorierna av föremål och någon norm av läg-

re rang behövs inte till denna del. Det föreslagna definitionssättet skiljer sig sålunda från gällande lag. Att föremålen definieras i form av en förteckning är nödvändigt för att de olika föremålskategorierna skall kunna ges ändamålsenliga åldersgränser till grund för tillståndsplikten. Också för att förtydliga den gällande lagen har det varit nödvändigt att utfärda ett beslut av undervisningsministeriet genom vilket föremålen angetts mycket detaljerat. Att de föremål som kräver utförseltillstånd anges direkt på lagnivå är nödvändigt för åskådlighetens skull. Medborgarna behöver då inte söka grunderna för tillståndsplikten i olika författningar. Trots att utförsel som är tillåten endast på basis av tillstånd inte kränker äganderätten genom att strida mot regeringsformens 12 § om skydd av egendom, är det för undvikande av missförstånd skäl att i samband med detta bestämma om förteckningen av tillståndspliktiga föremål direkt på lagnivå.

Vid indelningen av föremål har man i tillämpliga delar följt föremålskategorierna i rådets förordning. Från förordningen har också de naturvetenskapliga samlingarna skrivits in i lagen enligt samma definitions-sätt.

De belopp som hänför sig till rådets förordning skall enligt förslaget likväl inte tas som grund för tillståndsplikten. En beloppsmässigt definierad reglering av tillståndsbehovet svarar inte heller mot grundtankarna i den nya lagen om skydd för kulturegendom. Avsikten är inte att ingripa när föremål säljs, utan att förhindra att kulturvärden som är unika för föremålen försvinner från Finland.

Det föreslås att åldersgränsen för många föremålskategorier blir 100 år i stället för nuvarande 50. På det sättet befrias bruksföremål från 1920- och 1930-talet från tillståndsförfarandet. Å andra sidan kan också dessa föremål senare under tidens gång komma att omfattas av tillståndsförfarandet. En glidande tidsgräns är motiverad särskilt för bruksföremål som kan bli sällsynta när föremål slits ut. En glidande åldersgräns för böcker och kartor är för sin del ett oändamålsenligt sätt att bestämma tillståndsbehovet. Helsingfors universitets bibliotek och andra bibliotek har dessutom friexemplar av tryckalster med rätt stor täckning sedan 1800-talet. Vanligen kan först böcker som tryckts före år 1700 klassas som sällsynta. Kartor igen har i Finland börjat tryckas all-

mänt först vid 1800-talets inträde.

Den tillståndspliktiga åldersgränsen för konstverk, manuskript, notmanuskript och fortskaffningsmedel föreslås alltså gå vid 50 år såsom i gällande lag. Konstföremålen skall vara original exemplar av föremålet. Med begränsade serier avses i punkten sådana föremål som har framställts genom reproduktion i relativt liten skala. Dylika exemplar kan vara bl.a. exemplar som har numererats eller signerats av konstnären.

På samlingar och på föremål som anknyter till en nationell bemärkt person eller den nationella historien sätts ingen åldersgräns. Föremål som anknyter till bemärkta personer kan utöver föremålen i de ovan nämnda kategorierna såsom korrespondens, dagböcker och fotografier, också vara andra föremål som inte ingår i dessa kategorier såsom ordnar, förtjänsttecken och andra utmärkelse-tecken. Tillstånd skall krävas för alla arkeologiska lösa föremål som upphittats på land eller i vatten.

Med avvikelser från gällande lag skall frimärken, medaljer och mynt i enstaka exemplar inte i regel kräva tillstånd. De detaljerade tidsgränserna som används i undervisningsministeriets beslut frångås således i sin helhet. Också frimärken och andra numismatiska föremål är tillståndspliktiga om de ingår i en samling. I form av samlingar kan de förknippas med kulturhistorien och andra kulturhistoriska drag.

5 §. *Undantag gällande utförelsetillstånd.* Enligt förslaget behövs tillstånd likväl inte om ett föremål som hör till en offentlig samling eller ett offentligt arkiv eller ett kyrkligt föremål förs bort ur landet för att lånas till en utställning, för att konserveras eller för en vetenskaplig undersökning och föremålet återlämnas till landet. Med offentlig samling avses en samling som existerar med statliga, kommunala eller annars offentliga medel såsom ett museum eller konstmuseum. För temporär utförelse av föremål som hör till evangelisk-lutherska kyrkan eller ortodoxa kyrkosamfundet krävs inte tillstånd. Däremot skall utförelsen av andra religiösa samfundets föremål kräva tillstånd också då.

I paragrafen föreslås bli nämnt att tillstånd till utförelse inte behövs för utövande konstnärers eller yrkesutövares arbetsredskap som avses bli återförda till landet. Bestämmelsen gäller alltså t.ex. transport av instrument ut ur landet tillsammans med konstnären till ett framträdande.

6 §. *Ansökningar om tillstånd och behandlingen av dem.* Tillstånd skall sökas innan ett föremål förs ut ur landet. Tillståndet söks av föremålets ägare. Tillståndet kan naturligtvis sökas för ägarens räkning, t.ex. av en auktionskammare. Formellt är det likväl föremålets ägare som är sökande och som vid behov också skall bevisa sin äganderätt. I praktiken skapar innehav av föremålet ett antagande om ägande. En kontroll av ägaren i den betydelse som avses i lagen är likväl nödvändig för att utreda om den som söker ett tillstånd överhuvudtaget har befogenhet att agera som sökande. Enligt sista satsen i paragrafens 1 mom. bestäms det om ansökningsblanketten genom förordning. Avsikten är att införa två ansökningsblanketter. Av ansökningsblanketterna skall den ena motsvara bilagan enligt kommissionens förordning med stöd av rådets förordning.

I paragrafens 2 mom. föreslås förhållandet mellan ett tillstånd enligt rådets förordning och ett tillstånd enligt lagen på tillståndsansökningsnivå bli fastslaget. Tillstånd söks endast med en blankett enligt kommissionens förordning. Då täcker tillståndet enligt lagens 8 § direkt också det tillstånd som den nationella lagen förutsätter.

Tillståndsmyndigheten skall ha rätt att undersöka föremålet, dokumentera, fotografera det eller ta en kopia av det. Bestämmelsen motsvarar gällande lag. Dokumenten och kopiorna blir hos myndigheten. Kopiering eller annan dokumentering skall inte få kränka t.ex. upphovsrätten, och myndigheten har inte rätt att överlåta dokumenten.

7 §. *Tillståndsprövning.* Bestämmelsen om tillståndsprövning preciseras jämfört med den gällande lagen. Preciseringsen syftar till att förbättra möjligheten att förutse besluten.

Enligt paragrafens 1 mom. kan tillstånd beviljas om det inte finns särskild anledning att neka. Huvudregeln är naturligtvis att tillstånd beviljas, vilket motsvarar nuvarande praxis. Ett avslag är förknippat med en tröskel, en särskild anledning, som myndigheten måste kunna motivera i sitt beslut.

Paragrafens 2 mom. innehåller bestämmelser om de kriterier som hänför sig till avslagsprövningen i 1 mom. Kriterierna motsvarar i tillämpliga delar bl.a. de kriterier som används i tillståndsprövningen enligt den gällande lagen.

Paragrafens 3 mom. motsvarar den gällande lagens grundprinciper. Lagen avses inte ingripa i någon enskilds äganderätt om den

na person flyttar från Finland eller får föremålet på basis av arv eller avvittring.

Paragrafens 3 mom. 3 punkten motsvarar likaså delvis gällande lag. Enligt bestämmelsen meddelar den som ansöker om tillstånd att föremålet kommer att returneras och tillståndsmyndigheten fastställer att det skall återföras. Avsikten är att på detta sätt möjliggöra utställningslån och konservering av föremål utomlands. Att undanta sådana föremål från tillståndsplikten är inte ändamålsenligt på grund av att möjligheterna att kontrollera föremålen då försvaras. Bestämmelsen avser understryka att det är myndigheten som skall bestämma om återlämnandet och fastställa den tidsfrist som sökanden anger som bindande för sökanden.

I vissa fall skall tillståndsmyndigheten kunna lämna en tillståndsansökan utan prövning. Dyliga situationer kan bl.a. vara oklarheter i fråga om äganderätten eller situationer då den som söker tillstånd inte kan visa fullmakt för tillståndsansökan. Vid tillståndsprövningen beaktas äganderätten till föremålet självfallet inte ingående. Frågan kan likväl uppmärksammas t.ex. i tvister som gäller arvsskifte. I allmänhet torde innehav av ett föremål i sig betraktas som en tillräcklig grund för uppkomsten av ett antagande om ägande. En tillståndsansökan kan inte heller undersökas om föremålet redan har förts bort från landet utan tillstånd. Att lämna en ansökan oprövd är motiverat på grund av ärendets karaktär om tillståndsmyndigheten inte kan undersöka föremålet och utföra tillståndsprövningen tillräckligt utförligt.

8 §. *Tillståndsbeslut*. Förslaget är att tillståndsbeslut utfärdas på ett sätt som motsvarar den gällande lagen på en ansökningsblankett som bestäms genom förordning. Motsvarande beslut föreslås bli avgett på en blankett enligt kommissionens förordning. Enligt denna förordnings 7 § skall blanketten lämnas till tullmyndigheterna vid utförelsen. Beslutet skall åtföljas av ett fotografi och andra kopior av bilagorna till tillståndsansökningen.

Om ett beslut är nekande, motiveras beslutet särskilt. Detta är nödvändigt på grund av sökandens rättsskydd, eftersom man inte på blanketten kan reservera tillräckligt med plats för relevanta skriftliga motiveringar.

Enligt paragrafens 2 mom. skall det med stöd av tillståndet vara möjligt att föra ett föremål ut ur landet under ett års tid räknat

från det att tillståndet beviljades. Ett års tid motsvarar tidsbegränsningen i rådets förordning. Efter detta förfaller tillståndet och för utförelse måste nytt tillstånd sökas.

I paragrafens 3 mom. föreslås bli angivet att beslutet är avgiftsbelagt. Avgiften är en offentligrättslig avgift som bör motsvara de kostnader som föranleds av att prestationen utförs. I praktiken har avgiften varit 200 mark per tillståndsansökan och de andra tillståndsmyndigheterna har i sina beslut följt storleken på museiverkets avgift. Momentets sista sats hänvisar till de kommunala tillståndsmyndigheterna som själva skall kunna fastställa sin avgiftstaxa. När taxan fastställs bör grunderna för hur avgifter skall bestämmas i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) iakttagas.

I paragrafens 4 mom. föreslås möjligheten att i vissa fall låta bli att ta ut avgift.

9 §. *Inlösningsrätt*. Paragrafen föreslås vara närmast informativ, och myndigheterna kan inte på basis av den tvångsinlösa ett föremål. Å andra sidan är det inte heller möjligt att absolut kräva inlösnings. I praktiken har man strävat efter frivilliga köp.

10 §. *Myndigheter*. Allmän tillståndsmyndighet i lagen är enligt paragrafens 1 mom. museiverket. I fråga om konstverk är tillståndsmyndigheten likväl statens konstmuseum. Behörighetsfördelningen är till denna del i princip uteslutande. I paragrafens 1 mom. föreslås ändå bli angett att museiverket har befogenhet att vara tillståndsmyndighet beträffande alla föremål, om ett konstföremål avses bli bortfört från landet på grund av flyttning eller arv och ansökningen om tillstånd gäller flera föremål på samma gång. Genom detta vill man se till att sökanden inte behöver vända sig till flera myndigheter i ett ärende där tillstånd ändå enligt 7 § skall beviljas. Också de kommunala museerna skall ha motsvarande möjlighet att behandla tillståndsärenden för alla slags föremål på en och samma gång. Behörighet för detta skall enligt förslaget likväl ges särskilt genom ett beslut av undervisningsministeriet med stöd av paragrafens 3 mom.

Undervisningsministeriet skall enligt 3 mom. kunna besluta att också Krigsmuseet eller någon annan myndighet skall vara utförelsemyndighet. Förfarandet motsvarar i tillämpliga delar delegeringen enligt 4 § 1 mom. gällande lag. I praktiken har Krigsmuseet, arkivverket, Österbottens museum, Ja-

kobstads stadsmuseum, Åbo landskapsmuseum, K.H. Renlunds museum. Nordösterbottens museum, Satakunta museum och Torneådalens landskapsmuseum varit tillståndsmyndigheter utöver Museiverket.

Krigsmuseet är en fristående inrättning underställd huvudstaben och det är ändamålsenligt att det fortsättningsvis är tillståndsmyndighet. Det är inte ändamålsenligt att Riksarkivet och landsarkiven definieras som tillståndsmyndigheter direkt med stöd av lagen på grund av det anspråklösa antalet tillstånd de behandlar. Senare är det förstås möjligt att utse arkivverket till tillståndsmyndighet. Om en exportansökan innehåller arkivmaterial och tillståndsmyndigheten inte kan bedöma dess betydelse kan myndigheten vid behov be arkivverket om sakkunnighjälp.

Det är också i framtiden ändamålsenligt att förordna de nuvarande museerna till tillståndsmyndigheter. För att ett kommunalt museum skall kunna vara tillståndsmyndighet krävs kommunens samtycke.

Enligt paragrafens 4 mom. föreslås de myndigheter som skall övervaka lagen vara tillståndsmyndigheterna och tullverket. Tillsynsmyndigheterna är instanser som i första hand övervakar praktiken och har befogenhet för de övervakningsåtgärder som avses i lagen och förordningen.

Rådets förordning förutsätter att det nationellt bestäms om den behöriga myndigheten. Behörigheten har tidigare angetts i 1 § 1 mom. 9 punkten förordningen om museiverket.

Bestämmelsen passar likväl bättre i samband med den materiella lagen. Enligt förslaget anges det i paragrafens 5 mom. att museiverket och statens konstmuseum skall vara de tillståndsmyndigheter som rådets förordning avser. De övriga tillståndsmyndigheterna skall således inte kunna bevilja tillstånd enligt rådets förordning.

11 §. *Tillsyn*. Paragrafens 1 mom. föreslås gälla offentliga försäljningar av föremål. Föremålen är då till salu i en affär eller på en auktionskammars visning före en auktion. Myndigheterna har då rätt att undersöka ett föremål och i behövlig utsträckning dokumentera det.

Om tillståndsplikten för utförelsen av ett föremål är oklar skall tullmyndigheterna ålägga den som avser föra ut föremålet att ansöka om utförelsetillstånd för föremålet. Tullmyndigheterna kan likväl utföra gransk-

ningar av resande till gemenskapsländerna eller leveranser till dessa länder bara av grundad anledning.

Enligt paragrafens 3 mom. skall den som fått utförelsetillstånd anmäla om att föremålet återförs till landet, om det har bestämts att föremålet skall återlämnats inom en tidsgräns som sökanden angett. Genom anmälningsförfarandet strävar man efter kontroll av att föremålen återförs till Finland. Om anmälan inte gjorts inom utsatt tid, kan tillståndsmyndigheten begära tilläggsutredning i ärendet och vid behov vidta åtgärder för att föremålet skall återföras till landet med stöd av annan lagstiftning. Lämnas inte tilläggsutredning, kan polisen inleda brottsutredning av illegal utförelse.

12 §. *Temporärt utförelseförbud*. Avsikten med ett temporärt utförelseförbud är att ge en summarisk uppfattning om huruvida tillstånd kan beviljas för utförelse av ett föremål. I praktiken är det i synnerhet i samband med offentlig försäljning av ett föremål viktigt för köparen att veta om föremålet kan föras ut ur landet. Myndigheterna kan oberoende också av gällande lag ge utlåtan den om att ett föremål eventuellt inte kommer att få utförelsetillstånd. Ett sådant system kan inte nödvändigtvis anses tillräckligt på grund av dess inofficiella karaktär. Det är därför motiverat att lagen skall innehålla klara bestämmelser om förfarandet.

Temporära utförelseförbud skall enligt förslaget ges av en sådan tjänsteman eller tjänsteinnehavare vid en myndighet som förordnats rätt att utfärda förbud. Temporära utförelseförbud ges utan föredragning på blanketten genast på granskningsstället. På grund av ärendets karaktär är det inte nödvändigt att särskilt höra föremålets ägare i samband med att förbudet utfärdas. Ett förbud kan också utfärdas för någon som handlar för ägarens räkning, i allmänhet en representant för en auktionskammare eller någon annan handelsman. Ombudet är i sin tur skyldigt att meddela sin huvudman om förbudet.

Förbudet är som benämningen anger temporärt och det skall iakttas tills tillståndsfrågan har blivit slutligt avgjord. Eftersom ett förbud redan som sådant kan inverka på hur föremålets värde bildas, skall det alltid noteras när föremålet säljs. Försummelse att notera ett förbud är inte i sig en straffbar handling, trots att det beroende på fallet närmast kan vara frågan om bedrägeri. Ändring i ett temporärt utförelseförbud får inte sökas sär-

skilt, utan riktigheten i förbudet måste tas upp för utredning genom ansökan om tillstånd att föra ut föremålet ur landet.

13 §. *Ändringssökande.* Ändring får sökas såsom bestäms i förvaltningsprocesslagen. Besvaren är således förvaltningsbesvär. Besvär över avgifter skall emellertid anföras såsom grundbesvär enligt 8 § lagen om in- drivning av skatter och avgifter i utsök- ningsväg (367/1961) och besvär över av- giftsbeslut som fattats av en kommunal myndighet såsom kommunalbesvär såsom bestäms i kommunallagen (365/1995).

Enligt gällande lag skall andra myndighe- ter underställa museiverket sina beslut om de är nekande för sökanden. Först museiver- kets beslut har kunnat överklagas. Besvårs- myndighet är statsrådet. Det föreslås att un- derställelseförfarandet frångås och att stats- rådet inte längre skall vara besvärsmyndig- het. Det är motiverat att frångå förfarandet med underställelse på grund av att systemet i förvaltningshänseende är invecklat. Pröv- ningen av ändamålsenligheten i samband med besluten minskar också annars jämfört med den tidigare lagen. Å andra sidan hör det till förvaltningsbesvärens karaktär att man i samband med ett sådant kan fästa uppmärksamhet också vid ändamålsenlig- hetsaspekter.

De beslut som kan överklagas kan vara ett nekande beslut eller ett beslut om att lämna utan prövning. Enligt gällande lag har man inom rättspraxis ansett att ett beslut om att lämna utan prövning skall överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen medan ett ne- kande beslut däremot överklagas hos stats- rådet. Enligt förslaget skall länsrätterna vara besvärsmyndigheter såsom förvaltningspro- cesslagen föreskriver. Behörig länsrätt är den länsrätt inom vars domkrets den myndighet som fattat beslutet är belägen. Beslut av sta- tens tillståndsmyndigheter överklagas således hos länsrätten i Nyland. Länsrättens beslut överklagas alltså hos högsta förvaltnings- domstolen.

Rätten att söka ändring föreslås i första hand tillkomma föremålets ägare. Naturligt- vis kan den som handlar för ägaren till före- målet överklaga ett beslut med iakttagande av de normala bestämmelserna om befull- mäktigande. Det räcker då inte med ett för- säljningsuppdrag. Om den myndighet som avses i 10 § 3 mom. beviljar tillstånd till ut- försel av ett föremål, kan museiverket inte anförda besvär över detta beslut, eftersom det

inte i lagen finns något konstaterande om detta, och hänvisningen enligt 6 § förvalt- ningsprocesslagen inte kan ge en sådan rätt uteslutande till museiverket.

I lagen skall särskilt konstateras att sär- skilda besvär inte får anföras över tillsynsät- gärder eller temporära utförsel förbud. Då ett förbud är temporärt kan det inte vara för- knippat med ersättningsskyldighet för myn- digheten, om tillstånd till utförsel beviljas senare. Bestämmelsen motsvarar således närmast det tillfälliga åtgärdsförbud som avses i byggnadsskyddslagen (60/1985).

14 §. *Hänvisningsbestämmelse och rätt att föra talan.* I paragrafen hänvisas till regle- ringsbrott och smuggling i 46 kap. straffla- gen (39/1889). Det skall vara straffbart att föra ett föremål ut ur landet utan nödvändigt tillstånd, dvs. att låta bli att skaffa tillstånd och å andra sidan att trots avslag på till- ståndsansökan föra ut föremålet. Brottskrite- rierna uppfylls också om ett föremål har bortförts utan behövligt tillstånd och an- sökan om tillstånd görs först i efterhand. Det är också straffbart att handla i strid med ett temporärt utförsel förbud. Däremot är det inte straffbart att försumma den anmälnings- skyldighet som nämns i 11 § 3 mom. Om det utöver att anmälningskyldigheten har försummats är så att föremålet inte har åter- förts till landet, är det frågan om olaglig utförsel. Olaglig utförsel kan leda till förver- kandepåföljd på samma sätt som andra brott som avser smuggling.

Paragrafens 2 mom. förtydligar den all- männa tillsynsmyndighetens ställning i be- handlingen av brottsärenden bl.a. med tanke på besvärsrätten och rätten att yrka konfis- kering och skadestånd.

15 §. *Närmare bestämmelser.* Genom en förordning skall närmast föreskrivas om myndighetsförfarandet, tillståndsansökan och blanketter.

16 §. *Ikraftträdande.* Paragrafen innehåller ikraftträdelsebestämmelserna för lagen.

17 §. *Övergångsbestämmelser.* Till- ståndsansökningar som har anhängiggjorts innan lagen har trätt i kraft skall slutbe- handlas enligt de bestämmelser som gäller då lagen träder i kraft. Sålunda skall också ett eventuellt nekande beslut underställas museiverket. Också i behandlingen av be- svär iakttas de bestämmelser som gäller då lagen träder i kraft.

Enligt paragrafens 2 mom. skall till- ståndsavgöranden som har getts innan lagen

trätt i kraft berättiga till utförelse också när den föreslagna lagen gäller. På frågan om när ett beslut upphör att gälla tillämpas då också de bestämmelser som gäller då lagen träder i kraft så att ett tillståndsbeslut är i kraft två år. Också återföranden av föremål skall ske enligt dessa bestämmelser, om tillståndet har beviljats under förutsättning att föremålet återförs till Finland.

2. Närmare bestämmelser

Det föreslås att man med stöd av den före-

slagna lagen utfärdar en förordning med bestämmelser åtminstone om myndighetsförfarandet, tillståndsansökan och det närmare innehållet i ett tillståndsbeslut.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om begränsning av utförelsen av kulturföremål

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

I syfte att skydda det nationella kulturarvet begränsas utförelsen av vetenskapligt, konstnärligt och historiskt värdefulla kulturföremål så som bestäms i denna lag.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på utförelsen av kulturföremål från Finland till andra medlemsstater inom Europeiska unionen och på export från gemenskapens territorium.

Lagen gäller föremål som är framställda i Finland eller sådana utomlands framställda föremål som avses i 4 § och som under de senaste 100 åren har varit minst 50 år i Finland. Om ett föremål som har framställts utomlands likväl är av särskilt värde med tanke på Finlands nationella historia, tillämpas lagen på detta föremål oavsett hur länge det funnits i Finland.

Lagen tillämpas likväl inte på sådana föremål som innehas av upphovsmannen eller av en fysisk person som har planerat föremålet eller annars skapat det.

3 §

Europeiska gemenskapens lagstiftning

För utförelsen av kulturföremål till länder utanför Europeiska gemenskapen gäller utöver vad som bestäms i denna lag rådets förordning (EEG) nr 3911/92 om export av kulturföremål.

4 §

Föremål som kräver utförelsetillstånd

Följande föremål eller delar av dem får inte föras ut ur landet utan sådant tillstånd som avses i denna lag, om inte något annat bestäms nedan:

1) arkeologiska föremål som avses i lagen om fornminnen (295/1963) och som upphittats på land eller i vatten,

2) över 50 år gamla konstverk samt över 50 år gamla ursprungliga eller därmed jämförbara konstindustri- och hantverksprodukter som tillverkats i begränsade serier,

3) över 100 år gamla byggnader och delar av dem,

4) över 50 år gamla rörliga bilder samt ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar,

5) följande skriftliga alster:

a) över 50 år gamla manuskript,

- b) över 50 år gamla notmanuskript,
- c) böcker och kartor som tryckts före år 1800 i Finland eller för Finland, och
- d) böcker som tryckts utomlands före år 1600,
- 6) privata arkiv samt arkivmaterial som hör till de andra föremålskategorierna och som oavsett ålder är av värde för den vetenskapliga forskningen eller av andra särskilda skäl,
- 7) samlingar som är av värde för den vetenskapliga forskningen eller av andra skäl, samt naturvetenskapliga samlingar och exemplar ur dessa samlingar oavsett deras ålder,
- 8) över 50 år gamla forskaffnings- och transportmedel,
- 9) följande över 100 år gamla föremål:
 - a) föremål som hör till den fasta inredningen i en byggnad,
 - b) vapen, utrustning samt maskiner, anordningar och utrustning som är avsedda för militärt bruk,
 - c) anordningar som anger tiden,
 - d) möbler och belysningsanordningar,
 - e) vägnings- och mätredskap samt hushållsartiklar,
 - f) arbetsredskap och maskiner,
 - g) leksaker och spel,
 - h) musikinstrument,
 - i) dräkter och textilier,
 - j) guld- och silversmiden och andra metallföremål,
 - k) glas- och träföremål, keramik och porslinsföremål,
 - l) fotografier samt fotoutrustning och annan optisk utrustning,
 - m) kyrkliga föremål, och
 - n) föremål som ansluter sig till trosföreställningar, samt
- 10) föremål som ansluter sig till den nationella historien och bemärkta personer oavsett föremålens ålder.

5 §

Undantag gällande utförseltillstånd

Utförseltillstånd behövs likväl inte, om ett föremål som hör till en offentlig samling eller ett offentligt arkiv, evangelisk-lutherska kyrkan eller ortodoxa kyrkosamfundet eller någon av deras församlingar eller deras kyrkliga samfällighet förs ut ur landet för att lånas till en utställning, för att konserveras eller för en vetenskaplig undersökning och

skall återföras till Finland.

En utövande konstnär eller en yrkesutövare behöver inte heller söka utförseltillstånd för instrument eller redskap som annars används i arbetet och som skall återföras till Finland efter framträdandet eller arbetsutförandet.

6 §

Ansökningar om tillstånd och behandlingen av dem

Tillstånd att föra ut ett föremål ur landet skall sökas av ägaren eller den som ägaren har befullmäktigat. Närmare bestämmelser om ansökan utfärdas genom förordning.

Om det för utförseln av ett föremål samtidigt krävs ansökan om tillstånd enligt rådets förordning om export av kulturföremål och denna lag, görs ansökan enligt rådets förordning.

Innan ärendet avgörs har tillståndsmyndigheten vid behov rätt att granska det föremål som avses i utförselansökan, dokumentera och fotografera det eller ta en kopia av det. Dessa åtgärder får likväl inte oskäligt fördröja behandlingen av en tillståndsansökan.

7 §

Tillståndsprövning

Utförseltillstånd kan beviljas, om det inte finns särskilda vetenskapliga, konstnärliga eller kulturhistoriska skäl för att hålla kvar föremålet i Finland.

När utförseltillstånd prövas skall följande beaktas:

1) är föremålet sällsynt eller finns det risk för att det blir det,

2) är föremålet särskilt representativt med tanke på det nationella kulturarvet,

3) hör föremålet till väsentliga delar ihop med en värdefull kulturmiljö,

4) ansluter sig föremålet till en med tanke på den nationella historien viktig person eller händelse, eller

5) finns det någon annan särskild anledning till att utförsel av föremålet inte bör tillåtas.

Tillstånd skall oberoende av 1 mom. beviljas:

1) om föremålet hör till hemlösöret hos någon som flyttar utomlands,

2) om någon som bor utomlands har fått

föremålet i arv eller genom avvittring, eller 3) om föremålet förs ut ur Finland för en viss tid och tillståndsmyndigheten fastställer att föremålet skall återföras till Finland inom den tid som sökanden angett och som kan vara högst två år.

8 §

Tillståndsbeslut

Om innehållet i ett tillståndsbeslut bestäms närmare genom förordning. Om en ansökan rörande utförelse har gjorts enligt 6 § 2 mom., innehåller beslutet ett avgörande också om det tillstånd som skall sökas enligt denna lag.

Ett tillstånd förfaller, om föremålet inte har förts ut ur landet inom ett år från det tillståndet beviljades.

Beträffande avgiften för ett tillstånd gäller vad som bestäms i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Kommunala tillståndsmyndigheter har rätt att ta ut motsvarande avgift för behandlingen av ett tillstånd.

Avgift behöver likväl inte tas ut för de tillstånd som avses i 7 § 3 mom.

9 §

Inlösningsrätt

Om tillståndsmyndigheten har avslagit en ansökan om utförelse och föremålets ägare kräver det, har museiverket eller statens konstmuseum rätt att lösa in föremålet till staten.

10 §

Myndigheter

Allmän tillståndsmyndighet enligt denna lag är museiverket, om uppgiften inte enligt 2 mom. tillkommer statens konstmuseum eller något annat inte har beslutats med stöd av 3 mom. Om avsikten är att föra ut ett föremål ur landet på grund av flyttning eller arv och om tillståndsansökan på samma gång gäller flera föremål, är museiverket tillståndsmyndighet oberoende av vad som bestäms i 2 och 3 mom.

Tillståndsmyndighet i fråga om de konstverk som avses i 4 § 1 mom. 2 punkten är statens konstmuseum.

Vederbörande ministerium kan dessutom besluta att någon annan statlig inrättning eller ett kommunalt drivet museum är tillståndsmyndighet enligt huvudmannens samtycke.

De tillsynsmyndigheter som avses i denna lag är tillståndsmyndigheterna och tullverket.

Tillståndsmyndigheter enligt rådets förordning om export av kulturföremål är museiverket och statens konstmuseum inom de verksamhetsområden de har enligt 1 och 2 mom.

11 §

Tillsyn

Tillståndsmyndigheten har på grund av att en vara säljs offentligt eller av annan grundad anledning rätt att i behövlig utsträckning granska sådana föremål som vid utförelse eventuellt förutsätter utförelsetillstånd enligt denna lag.

Tullmyndigheterna kan ålägga den som för ut ett föremål att ansöka om sådant tillstånd som avses i 4 §, om utförelse av föremålet kräver tillstånd eller om det är oklart huruvida utförelse kräver tillstånd.

Om tillståndsmyndigheten med stöd av 7 § 3 mom. 3 punkten har bestämt att ett föremål skall återföras inom en viss tid, skall föremålets ägare meddela den myndighet som beviljat tillståndet när föremålet har återförts till Finland.

12 §

Temporärt utförelseförbud

En tjänsteman eller tjänsteinnehavare vid den behöriga tillståndsmyndigheten kan temporärt förbjuda att ett föremål förs ut ur landet, om föremålet skall säljas eller annars överlåtas offentligt. Förbud kan utfärdas, om det är sannolikt att för föremålet inte kommer att beviljas utförelsetillstånd.

Ett temporärt utförelseförbud kan utfärdas utan att föremålets ägare hörs. Förbudet utfärdas bevisligen antingen till föremålets ägare eller till den som säljer föremålet för ägarens räkning eller till något annat ombud. Den som handlar för ägarens räkning skall meddela föremålets ägare om ett temporärt utförelseförbud.

Ett förbud skall iaktas tills ansökan om utförelsetillstånd har avgjorts.

Ägaren eller den som handlar för ägarens räkning skall upplysa om ett temporärt utförselförbud vid försäljning eller överlåtelse av föremålet och förbudet skall visas när utförseltillstånd söks.

13 §

Ändringssökande

Ändring i beslut som avses i denna lag får sökas genom besvär hos länsstyrelsen så som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Besvär över beslut eller åtgärder enligt 11 och 12 § får likväl inte anföras särskilt.

14 §

Hänvisningsbestämmelse och rätt att föra talan

Om straff för utförsel av föremål i strid med denna lag eller rådets förordning om export av kulturföremål eller för försök till sådant brott bestäms i 46 kap. 4 och 5 § strafflagen (39/1889). Om förverkandepåföljder bestäms i 8–13 § i samma kapitel i strafflagen.

När ett ärende som avses 1 mom. behandlas skall den allmänna tillsynsmyndighet

som avses i denna lag ges tillfälle att föra talan i ärendet.

15 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

16 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 199 .

Genom denna lag upphävs lagen den 7 juni 1978 om begränsning av utförseln av kulturföremål (445/1978) jämte ändringar.

17 §

Övergångsbestämmelser

Sådana tillståndsansökningar och besvär rörande dem vilka anhängiggjorts innan denna lag träder i kraft slutbehandlas enligt de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

Om tillstånd att föra ut ett kulturföremål har beviljats innan denna lag träder i kraft, iaktas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 23 oktober 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister *Suvi-Anne Siimes*